

інформуючи населення, як поводитися в тій або іншій криміногенній ситуації, а також розміщуючи так звану соціальну рекламу профілактичної спрямованості для віктимологічної освіти громадян та повідомлення про результати правоохоронної діяльності на даному напрямі.

Запобіжні заходи, що здійснюються сьогодні, спрямовані головним чином на осіб з антисуспільною поведінкою, від яких можна очікувати скоєння злочину. Така спрямованість зрозуміла, втім, у багатьох випадках не останню роль відіграють і потерпілі. Тому найважливішою постає проблема вивчення жертв злочинності. Тривалий час правоохоронні органи акцентували увагу на злочин та злочинця і залишали осторонь жертв злочинів. Як наслідок, дотепер немає повного обліку потерпілих, не вивчаються їх особистісні особливості, інколи проводяться заходи віктимологічної профілактики.

Тому актуальною проблемою є зробити віктимологічну профілактику невід'ємним елементом боротьби зі злочинністю. Діяльність із попередження злочинів, що традиційно здійснювалася переважно «від злочину» або «від злочинця», необхідно значною мірою переорієнтувати у бік віктимологічної профілактики, головним призначенням якої є допомога людині уникнути небезпеки стати жертвою злочину. Це дасть змогу охопити превентивним впливом велику кількість людей - потенційних жертв корисливих злочинів.

На жаль, віктимологічна профілактика злочинів ще не набула широкого поширення у нашій країні. Заходи віктимологічної профілактики мають розроблятися з урахуванням специфіки місцевої кримінальної ситуації і через засоби масової інформації доводитись до відома населення.

ОСОБЛИВОСТІ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ ЩОДО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ

Стьопіна А.М., слушач магістратури ННІПФПСКМ НАВС

Злочинності як соціальному явищу успішно протидіяти можна лише спрямувавши зусилля на подолання конфліктів особи з суспільством та людей між собою. При цьому першочерговим постає завдання захисту соціально незахищених верств населення (до яких відносяться особи похилого віку) від негативних проявів сучасного життя, враховуючи притаманне їм зазвичай скрутне матеріальне становище, правову необізнаність, обмежені фізичні можливості та надмірну довірливість. Дбайливе ставлення до цієї категорії співгромадян є одним із основних показників рівня розвитку суспільства, його цивілізованості та соціальної спрямованості.

Відомий німецький суспільний діяч, економіст і політолог Карл Генріх Маркс зауважував, що історія і така наука, як статистика, з вичерпною очевидністю доводять, що суспільство ніколи не вдавалося ані виправити, ані залякати покаранням. Беручи зазначене до уваги, вбачаємо підстави для висновку про необхідність реалізації спеціальних заходів протидії та запобігання злочинності щодо осіб похилого віку, що має стати одним із ключових стратегічних завдань держави на сучасному етапі розвитку.

Віктимологічна профілактика є елементом системи попереджувального впливу на злочинність і зазвичай розглядається як самостійний напрям кримінологічної профілактики злочинів із власним об'єктом впливу, поставленими завданнями, специфічним і методами і формами впливу. Її метою є застосування заходів віктимогенного характеру на потенційного чи реального потерпілого.

Останнім часом викликає занепокоєння активізація діяльності організацій, які користуючись правовою необізнаністю та довірливістю літніх осіб, намагаються заволодіти їх коштами під приводом влаштування різних розіграшів, пропозицій бонусних програм, «безоплатних» подарунків тощо. З метою запобігання можливим проявам шахрайства науковцями висловлюються пропозиції щодо рекомендацій уповноваженим органам державного контролю, внутрішніх справ та прокуратури більш ретельно перевіряти правомірність такої діяльності, а також застосовувати заходи непрямого впливу (передження, профілактично-превентивні бесіди з керівництвом тощо).

Важливою складовою у системі заходів віктимологічної профілактики є роз'яснювальна, інформаційна і виховна робота з особами похилого віку з метою формування в них відповідного ставлення до рекламних оголошень, повідомлень у засобах масової інформації, інформаційних плакатах, брошурах із пропозиціями неадекватно великих винагород, до особистого спілкування з можливими шахраями тощо. З метою більш ефективного сприйняття літніми людьми таких роз'яснень вони мають бути конкретними, доступними і зрозумілими за змістом, з наведенням прикладів життєвих реалій. Спілкування працівників міліції з літніми людьми дозволяє змоделювати конкретні ситуації, які зазвичай передують протиправному посяганням, дати рекомендації щодо подальшої поведінки для уникнення злочинної провокації.

Роз'яснювальна робота може стати більш ефективною у разі безпосереднього спілкування з особами похилого віку дільничних інспекторів міліції, працівників соціальних служб, територіальних центрів обслуговування літніх осіб, на яких покладено обов'язки догляду за ними.

Також цілком слушним є зауваження Ю.О.Репецької щодо доцільності більш активного залучення банками готівкових коштів літніх осіб, які нерідко накопичують та тримають певні суми вдома, у результаті чого стають жертвами різних злочинів проти власності. З цією метою державою можуть застосовуватися програми підтримки подібних ініціатив фінансово-кредитних установ.

Заслугою підтримки і висловлена пропозиція використання так званого методу «сусідського контролю» по відношенню до осіб похилого віку, досить поширеного у зарубіжних країнах. Вказаний метод полягає у встановленні у будинку літньої особи «кнопки тривоги», під'єднаної до розташованого поряд сусідського будинку. У разі небезпеки сусід має можливість швидше прийти на допомогу потерпілому ще до того, як відреагують на подію правоохоронні органи.

Таким чином, під час обрання заходів віктимологічної профілактичної роботи необхідно, на чому наголошується і в наукових працях, оцінювати особу (або групу) з точки зору її можливої віктимізації, особистісних якостей, які можуть зумовлювати її віктимність, зовнішніх факторів, що постійно впливають на цю особу.

ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Тороканець Н.В., слухач магістратури ННПФПСКМ НАВС

Статеві злочини щодо неповнолітніх представляють підвищену суспільну небезпеку. Основним чинником віктимності неповнолітніх є їх вік, що обумовлений незавершеністю формування особи у біологічному та соціальному плані. Неповнолітнім особам властиві недосконалість захисних механізмів психіки і неадекватне ставлення до самих себе та оточуючих.

Своїм способом життя неповнолітні свідомо чи несвідомо здатні не лише спровокувати злочинне посягання проти себе, а й навіть полегшити його вчинення. Досить часто зацікавленість статевими зносинами у неповнолітніх жертв формується внаслідок перегляду відеофільмів, телепередач, які демонструють різні сторони інтимного життя людини. Тому не виникає сумнівів, що засоби масової інформації впливають на формування віктимної поведінки неповнолітніх жертв статевих злочинів.

Зокрема, віктимність у неповнолітніх визначається також сукупністю таких соціально-психологічних чинників як неповна родина, низький матеріальний рівень життя, брутальність, ворожість, автономність, директивність і непослідовність батьків, відсутність психологічного контакту, обмеженість у прояві щирoserдної теплоти